

CSABAI LÁSZLÓ

Lángok

CSABAI LÁSZLÓ (1969) Nyíregyháza

Mióta Szűcs Mihály állattenyésztési ágazatvezetőből téeszelnökké avanszált, az egész szövetkezeti tagságra és a Nyárliget körüli tanyavilág minden lakójára úgy tekint, mintha azok malackák lennének egy hatalmas karámban. És ez nem lenézést jelent. Éppen hogy szeretetet és megbecsülést. Mert Szűcs számára nincs szeretni, védeni valóbb és főleg hasznosabb a sertésállományánál. Kínlódva ment a téeszervezés. Hízelegni, ígéretet, ütni kellett a gazdákat, hogy végre belépjenek. S hozzák magukkal feleségüket, felnőtt gyermekeiket. Meg a földjüket, eszközeiket és jószágaikat. '53-ra érték el azt a létszámot és területnagyságot, amin már korszerű, nyereséges mezőgazdasági termelést lehetett folytatni. Lehetett *volna*. Mert abban az évben jött a Nagy Imre-féle zűrzavar. A miniszterelnök Nagy kijelentette, hogy sok helyen megengedhetetlen módszereket alkalmaztak beléptetéskor, súlyosan megsértve a szocialista törvényességet. Nem csoda hát, ha a tagság nem érzi szívügyének a szövetkezetet. Ezért meg kell engedni a kilépést. Bumm! Szűcs úgy érezte, mellbe lőtték egy mozsárágyúval. Mindent előlről kellett kezdeni. Még nagyobb kínlódással. S mégis, miközben hol ezt a növényt támogatta az állam, hol amazt, hol kedvezményes hitelt adott, hol adót vetett ki valamilyen terményre, a gazdaság sertésállománya rendületlenül gyarapodott. A tenyészkánok termékenyítettek, az anyakocák fogantak és fiáltak, a malacok szoptak szorgalmasan, a süldők erősödtek, híztak. Úgy látszik, a sertéseket egyáltalán nem érdekli az országos politika, a békeharc hullámhegyei és hullámvölgyei, a nemzetközi helyzet fokozódása. Teszik azt, ami évmilliók alatt beléjük ivódott, s mindezt jókedvvel, a tagság és az ország hasznára. Most nyolcszáz sertése van a téesznek. Ebből ötszáz faros-tokás, terebélyes, százharminc kiló körüli állat. December közepére eléri a százötvenet. Egy egész város jóllakhat majd belőlük.

Az Állami Állatforgalmi és Húsipari Vállalat fix felvásárlási árakkal dolgozik, mégis hasznos vele jó kapcsolatot ápolni, hogy az elszállítások, fizetések ütemezése a téesznek megfelelően történjen. Az állatforgalmi megyei vezetője Schweinemann Oszkár, Kossuth-díjas közgazdász, aki díjának átvétele után kegyvesztett lett, börtönbe került. Onnan meg a vállalat nyárligeti kirendeltségének élére. Bicsérdy Béla tanainak követőjeként Schweinemann vegetáriánus. Sőt, még a növényi táplálékokat is csak feldolgozatlan formában hajlandó magához venni. Úgy véli, így elérhető a nyolcszáz éves életkor. Egészségben, fiatalos testtel. Schweinemann megrögzött alkoholista. Bort iszik, mert azt nem éri külső, káros emberi behatás. Magától kiforr, feldúsul benne a gyümölcs lényege. Az igazgató csakis első osztályú tokaji és egri nedűket fogyaszt. Nem mérgezi magát homoki lőrével. Estére rendszerint delíriumos álomba zuhan, ahol fantasztikus kalandokat él át. Munkaidejének nagy részében ezeket meséli beosztottjainak. Azért elvégzi a feladatát is. Aláírja, amit elébe tesznek.

Szűcs Mihály egy üveg hárslevelűvel a hóna alatt érkezik meg a vállalat Szarvas utcai irodájához. A kapu zárva. Csenget. Nem jelentkezik senki. Furcsa,

hiszen hétköznap van. Elhatározza, ha már bejött a városba, elbaktat a vágóhídra, és szétnéz ott. Nincs messze, és az ottani igazgató jó, ha tudja, hogy figyelik a működésüket.

Szomjas. Könnyű lenne meginni a bort, de az túl értékes, ajándéknak való, sajnálja magától. Egy korsó sör a megfelelő hétköznap az olyan paraszti származású munkásnak, munkás-vezetőnek, mint ő.

A Kígyó utca elején lévő Kígyó kocsmá bejáratán tábla: Szesztilalom miatt zárva!

Ezen megint meglepődik. Szesztilalmat utoljára valamelyik országgyűlési választáskor rendeltek el. „Talán a '47-esen? Annak nagy tétje volt. És győztek a kommunisták. Vagyis mi. A Párttal szövetséges dolgozók a kék névjegyzék-kivonattal több helyen is szavazhattak. Ezzel sikerült végre igazán demokratikussá tenni a voksolást. Hisz az az osztály, amely a néphatalom letéteményese, jogosan élvez előnyöket” – fut át most a téeszelnök fején. Sokszor elmondja ezt magában, ami annak a jele, hogy győzködni kell önmagát. Mert ami egykor nyilvánvaló volt, ma már nem az. „De a disznócskáink szaporodnak, híznak. Ez biztos. És ez a lényeg.”

Szűcs Mihály körbenéz, kitől kérhetne felvilágosítást. Kevés embert látni. Azok is futnak. „Valami elől? Vagy inkább valahová?”

A vágóhíd teherportája fölött széles vászontranszparens hihetetlen felirattal: Sztrájkolunk!

A csúsztatható rácsos kapu előtt henteskötényes munkások sorfala.

A téeszelnök köszön a közepén állónak, aki kilép a sorból, és odamegy hozzá.

– Mit óhajt? – kérdezi az tőle.

– Azért jöttem... Mondja, tényleg sztrájkolnak?

– Láthatja.

– Engedik ezt?

– Kit érdekel? Forradalom van.

– For-ra-da-lom? – tántorodik meg a szóra Szűcs. – Honnan veszi?

– Maga nem hallgatott tegnap este rádiót?

Az elnök hosszú ideje nem kapcsolja be a készüléket. Nem hiszi, amit mondanak benne.

– Mi volt a rádióban?

– Tüntetés Pesten. Halottak. Forradalom.

– És milyen forradalom? Munkásforradalom?

– Persze. Felkelt a munkásság.

– Akkor jó... – és Szűcs megkönnyebbülve sóhajt. – És ki a vezető?

– Úgy tűnik, Nagy Imre.

„Ki más? Sejtettem, hogy lesz még neki egy visszatérése. Csak nehogy megint szétverje a téeszeket.”

– És mit akarnak a forradalommal?

– Mi akarnak? Legyen végre jó világ. Szabadság legfőképp. És tisztességes megélhetés.

– Hogy akarják csinálni?

– Hát magának aztán sok kérdése van!

– Elnézést. Csak szeretnék tisztában lenni a...

– Figyeljen! El kell zavarni az összes kommunistát! Meg az oroszokat! Ez egyelőre a legfontosabb.

– Értem – feleli az elnök, pedig a legkevésbé sem érti. „Egy kommunista által vezetett munkásforradalom a kommunisták ellen? Még ilyet!”

– Maguk meddig akarnak sztrájkolni?

– Amíg... Amíg jónak látjuk. Míg ki nem takarodik az összes orosz.

– De az a munkásoknak nem jó!
 – Micsoda? A szabad ország nem jó nekik?
 – Nem az. Hanem hogy nincs termelés. Nem lesz hús a boltokban. Éhezni fog a munkásság.

A férfi meghökkenve kapja föl a fejét. Gondolkodik. Zavar van a szemében. Aztán gyanakvás.

– Kik küldte magát?
 – Engem? Senki.
 – Honnan jött?
 – Én a... sertéstelepről. Az igazgatóval akartam beszélni. Állatokat adunk le, és...

– Ja, az más. A főnök nem jött be. Jobb is. Nem volt nagy kommunista, de azért csak az volt. A munkástanácsba biztos nem választottuk volna be. Ha állatokat akar leadni, beszéljen Molnár Bandival, ő a munkástanács vezetője.

– Nekem voltaképpen Schweinemann-nal kéne találkoznom.
 – Ő volt itt az előbb. Ő is a főnököt kereste. Aztán elment a városházára, állítólag ott egyezkednek a tanácsi meg a vállalati vezetők a forradalmárokkal.

A Pázmány téren hatalmas tömeg. A Takarékpálota tetejéről röplapokat szórnak. Az emberek ugrálnak értük. Az városháza erkélyén a nyárligeti színház művészei nemzeti zászlókat lengetnek, amelyekből kivágták a címert, és forradalmi verseket szavalnak. A tömeg velük szaval és énekel. Időnként Szil Tamás lép ki, és elmondja, miről tanácskozik a város új vezető szerve, a Nemzeti Bizottság. Mindig azzal végzi mondandóját, hogy legfontosabb a rend és a nyugalom megőrzése, és ennek érdekében hamarosan polgárórség fog alakulni.

Szűcs Mihály a városháza árkádjai alatt álló önkéntes felügyelőknek elmagyarázza, hogy fontos élelmészeti ügyben jött, mire akadékoskodás nélkül beengedik.

Az épületben fegyveres katonák, fegyveres és fegyver nélküli civilek rohangálnak, vitatkoznak, egy sarokban rádiót hallgatnak, és hangosan tárgyalják meg az értesüléseket. A takarítónők viszont, mintha közönséges hétköznapi lenne, mossák az ablakokat, és öntözik a cserepes virágokat. Egy titkárnő kezitükrét maga előtt tartva szépítkezik. Az ajkait rúzsozza:

– Pompás! Úgy nézek ki, mint Edit Piaf! Elviszel Párizsba? – kérdi egy fekete öltönyöstől.

– El. Örökre vagy kirándulni?
 – Kirándulni. Aztán majd meglátjuk.

A városházi díszterem egy kávézó és egy vezérkari állás keveréke. Dohányoznak, esznek, tanácskoznak és egymásnak kiabálnak a csoportosulások. A tévészelnök nem látja sem a húsforgalmi, sem a vágóhid vezetőjét.

Egy pincérnő zsíros kenyérral kínálja. Elveszi. Kicsit avas. A parasztok, ha nem néznek a körmükre, igyekeznek a legrosszabb zsírt leadni a begyűjtőknek. Eszik, nézelődik, kezdi élvezni, hogy ő a kulisszák mögül figyelheti azt, amit a tömeg letről. Kilép az erkélyre. Tapsot kap, azt hiszik, mondani jött valamit. Gyorsan visszalép. A forradalmi vezér, Szil Tamás mellett állapodik meg. Ismeri jól. A férfi a József Attila Kultúrház népművelője, gyakran jönnek ki táncestet, diavetítést, bábelőadást tartani a tévészelnöknek.

– Jó napot, Szil elvtárs.
 – Várjon! – inti le izgatottan a másikat.

Meredten bámul előre. A tévészelnök megpróbálja felvenni a testtartását, és ezzel meghatározni, mit figyel.

– Jól van, ezt megnyertük! – egyenesedik ki Szil. – A templom előtt egy szakasz fegyveres rendőr sorakozott föl. Attól félttem, a tömegre lőnek. De

jött egy arany ember, Schiffer őrnagy, és visszazavarta őket a rendőrkapitányságra.

- Ő az a Schiffer, aki Szibériában járt?
- Nemcsak járt, de dolgozott, nyomozott is.
- Igazán érdekes dolgokat élhetett át.
- Hátha lesz majd valaki, aki megírja a kalandjait.
- Ú, azt a könyvet elolvasnám!
- Maga miért jött ide?
- Ha nem zavarom...
- Tehát?

– Mint tudja, a bokortanyai téesz elnöke vagyok. A sertéseink hamarosan vágásérettek lesznek. Jöttem elrendezni a leszállítást az állatforgalmin, de nincs ott senki. A vágóhídon meg sztrájkolnak.

– Ez komoly ügy. Hiszen enni kell az embereknek. Ma is, holnap is, hónapután is.

- Az biztos. Decemberre működni fognak újra az állami cégek?
- Fogalmam sincs. Baj, ha később adják le az állatokat?
- Hát, nem jó.
- Még híznak egy kicsit a disznók.
- Decemberi vágásra vannak beállítva. Úgy a leggazdaságosabb tartani őket, ez ilyen fajta. Ráadásul decemberig van elegendő takarmányunk.
- Vesznek még takarmányt.

– Az nem olyan egyszerű. Pláne most, a forradalomban.

Szil alaposan megnézi magának az elnököt. Felméri, mennyit érhet.

– És mi lenne... ha közvetlen az embereknek adnák el a jószágokat? Levágják őket. Van benne gyakorlatuk. Amíg lehetett, a belvárosban lakókat leszállítva majd mindegyik nyárligeti hizlalt otthon egy-két disznót.

– Nekünk az állatforgalmival van szerződésünk. Őket kihagyni szabályellenes lenne.

– És az nem szabályellenes, hogy az állatforgalmi nem működik? A vezetője talán már Moszkva vagy Bécs felé menekül.

– Nem szép dolog.

– Maguk behordják az állatokat a piacra, és számla ellenében eladogatják őket.

– Meg lehet tenni... Csak... ha rosszul sül el...

– Az árusítás?

– Meg az egész forradalom. Ha az rosszul sül el, nem fogom megütni a bokámat?

– Fél?

– Úgyszólván...

– Látja itt ezt a sok embert? A fele a régi társaság, a másik fele forradalmár. De mindenki megütheti a bokáját, mégis itt vannak.

– Tisztelem érte őket.

– Segítsen nekünk! Szervezze meg ezt a sertésakciót!

– Éppenséggel segíthetek.

– Sőt! Legyen maga a városélelmzési felelős!

– Van ilyen tisztség? Még nem is hallottam róla.

– Eddig nem volt. Most már van.

Schweinemann jó néhány örült álmát elmesélte már Szűcs Mihálynak, de olyan képtelenséget még tőle sem hallott, ami most vele történik. Mert ő, a Párt tagja, a Párt ellen lázadók (akik mégis forradalmárok, igazi munkásforradalmárok) vezetőjeként, lyukas zászlókkal feldíszített Csepel teherautón

szárguld a forradalom hírére elvinni a téeszbe, és megértetni a tagokkal, mit kíván tőlük a forradalom. És az elnök mégis megy. Még most sem ért mindent. Tulajdonképpen semmit sem ért. Csak azt, hogy az egész város, az egész nép nem tévedhet. Ha úgy döntött a nép, mert a Pázmány téri tömeg nagyságából látta (ennyit sosem sikerült összecsdődítene a Pártnak), hogy úgy döntött: tűnjön el ez a világ, és jöjjön egy jobb, neki engedelmeskednie kell. Mert hiába nagy valami a Párt, azért a nép még nagyobb.

A kezdődő szürkület meghozza a hideget, de az izgalom miatt ezt nem éri. Izzadságtól lucskos az inge. Amint viszont érez, az a füstszag. Ehhez társulnak, Orgovánbokorhoz közeledvén, a tüzek fényei. Mintha felgyújtottak volna egy trágyahalmot. Közelebb érve azonban látni: különálló lángolások ezek. És Szűcs hall is valamit: ugatást és nyüszítést.

A teherautó is rendellenességet érez, mert sofőrjével nem törődve, önhatalmúlag lassítani kezd. Majd hangtalanul gördül be a sertéshizlaldához.

Az épület környékén legalább egy tucat disznótorkor használatos üst.

– Istenem, mi történt itt? – néz szét riadtan az elnök, és az egyik fegyveres kísérője nyomban megadja a választ:

– Az történt, mint mindenütt. A tagság elhordta a téesz vagyonát. Amit az tőlük vett el.

Szűcs kiszáll a járműből, tesz néhány lépést, aztán elhasal. Egy disznófejben bukott el. Újból feláll, újból elhasal. Ezúttal bél tekeredett a lábára. Tisztítatlan bél. Ami pedig nagy érték. Abba töltik a hurkát, kolbászt, ki nem dobná egyetlen gazda sem. De hisz nemcsak fej és bél, hanem belsőségek is vannak itt bőséggel. Kutyák falják őket. Ha épp nem hánynak. És a kutyák mellett még farkasszerű, bár kisebb állatok. Sakálok. „Tehát vannak még sakálok Nyárliiget környékén. Talán farkasok is?” – ötlük föl benne a kérdés, és tudja a választ. Farkasok is. Emberfarkasok. Ők is falnak. És kurjongatnak. És hánynak. De legfőképp vedelnek. Férfiak. Nők. Gyermekek.

– Janikám, Tóth Jani, mit műveltetek? – kérdi egy szükségét végezni le-guggolt téesztagtól. Az homályos szemekkel fölneéz, majd mikor felismeri a kérdezőt, büszkén válaszol:

– Igazságot tettünk. Mindenki kivette, ami jár neki. A liskánybokoriak meg a salamonbokoriak elvitték haza a disznókat, mi meg itt csináltuk a tort.

– Hányat öltetek le?

– Sokat.

– Minek? Egynek a húsából jóllakott volna egész Orgovánbokor.

– Az öregek azt mondták, le kell ölni minél többet, aztán amit lehet, megfüstölni és elásni, mert jönnek megint az oroszok, és azok úgyis elvesznek mindent, mint '44-ben.

Vérébe fagyott, kilógó belű, és sok megpörkölt, még több félbevágott állattetem. Asztalokra halmozott húshegyek. A földön zsírtócsák.

– Igyál! – nyújt felé Tóth Jani egy pálinkásüveget.

És az elnök mohón inni kezd. Mikor elveszi szájától, még mindig azt éri, belepusztul a gondolatba, hogy újra kell kezdeni az egészet. Ezért iszik tovább. A végkimerülésig. A majdnem végkimerülésig. Addig, amíg ő is beáll az ordibálva éneklők közé együtt fújni velük:

Megismerni a kanászt cifra járásáról

Tűzött-fűzött bocskoráról, tarisznaszíjáról

He-e-ej élet, kanászélet, ezt aztán az élet

Ha megunom magamat, magam is úgy élek.

He-e-e-ej élet, kanászélet...